Headlines
Halachic Debates of Current Events
BY DOVID LICHTENSTEIN

Poaching Employees from Rival Companies

BACKGROUND

In May, 2011, a class action lawsuit was filed on behalf of 64,000 employees of some of the largest technology companies in Silicon Valley – Adobe, Apple, Google, Intel, Intuit, Pixar and Lucasfilm – against their employers. The suit alleged that the companies had made a series of agreements, committing not to "poach" each other's employees, which, according to the plaintiffs, limited their compensation, mobility and advancement.

"Poaching" is a common practice in the cut-throat world of corporate competition, and is done when a company eyes an especially skilled or productive employee working for a competitor, and then lures that worker away from his or her current job by offering more attractive conditions. Bringing in an employee from a competitor can not only raise the quality of a company's staff, but also give it access to the strategies and connections of the competitor. Of course, poaching also benefits employees, as companies fiercely compete with one another for talented staff to improve their operations and thereby increase revenue, and thus offer higher salaries and better conditions to attract the best personnel. Additionally, employee poaching is seen as advantageous to industry as a whole, as it facilitates a free flow of shared information, knowledge and strategies. When successful employees migrate from one corporation to another, they share the proficiency and experience they gained in their previous positions, thereby raising the standards of corporate production and efficiency, as well as the quality of goods and services throughout the market.

On the other hand, poaching hurts companies by allowing salaries to rise, and also by the compromised efficiency resulting from a constantly revolving door. Every lost worker means a process of training for his or her replacement, which can undermine a business' ability to meet its deadlines and serve its customers efficiently. Case in point, the aforementioned Silicon Valley companies allegedly colluded to prevent poaching in order to keep their employees' wages at bay and to limit staff turnover.

The suit ended with a series of large out-of-court settlements between the various plaintiffs and the defendants. The process was completed at the end of 2015, when the final employees received their share of the multimillion-dollar settlement. What does halacha have to say about such practices?

QUESTIONS TO CONSIDER

- Is an employee allowed to leave his employer to work for another company?
- May an employer actively try to poach employees from a competitor?

THE RIGHTS OF AN EMPLOYEE

The Gemara is emphatic about of the rights of an employee to leave his or her employer, suggesting that to not allow an employee leave would be tantamount to slavery:

Bava Metzia 10a

But Rav said: A worker may retract [his offer to work] even halfway through the day... because it is written, "Because Bnai Yisrael shall be servants to Me" They shall be My [Hashem's] servants and no one else's servants	והאמר רב פועל יכול לחזור בו אפי׳ בחצי היום... דכתיב (ויקרא כה) ״כי לי בני ישראל עבדים״ עבדי הם ולא עבדים לעבדים

SEE THIS ORIGINAL PAGE OF TALMUD ON THE NEXT PAGE

מתניתין מני רבנן היא אלא אי אמרת בעשיר ועני מחלוקת אבל מעני לעני דברי הכל זכה לו הא מני לא רבנן ולא ר' אליעזר אמר ליה מתני' דאמר תחילה הכי נמי מסתברא דקתני סיפא אם משנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחילה לא אמר כלום תחילה בסיפא למה לי פשיטא אע"ג דלא אמר תחילה תחילה קאמר אלא לאו הא קמ"ל רישא דאמר תחילה ואידך תנא סיפא לגלויי (א) רישא סיפא דאמר תחילה רישא דלא אמר תחילה רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרוייהו המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו מאי טעמא הוי תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים והתופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה איתיביה רבא לרב נחמן מציאת פועל לעצמו במה דברים אמורים בזמן שאמר לו בעל הבית נכש עמי היום עדור עמי היום אבל אמר לו עשה עמי מלאכה היום מציאתו של בעל הבית הוא א"ל שאני פועל דידו כיד בעל הבית הוא והאמר רב פועל יכול לחזור בו אפי' בחצי היום אמר ליה כל כמה דלא הדר ביה כיד בעל הבית הוא כי הדר ביה טעמא אחרינא הוא דכתיב כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם ולא עבדים לעבדים אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו ואם תאמר משנתינו דאמר תנה לי ולא אמר זכה לי:

מתני' ראה את המציאה ונפל עליה ובא אחר והחזיק בה זה שהחזיק בה זכה בה:

גמ' אמר ריש לקיש משום אבא כהן ברדלא ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום [מאי טעמא] תקינו רבנן דלא (ב) אתי לאנצויי אמר אביי מותיב ר' חייא בר יוסף פיאה אמר רבא מותיב ר' יעקב בר אידי נזיקין אמר אביי מותיב ר' חייא בר יוסף פיאה נטל מקצת פיאה וזרק על השאר אין לו בה כלום נפל לו עליה פרס טליתו עליה מעבירין אותו הימנה וכן בעומר שכחה ואי אמרת ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום נקנו ליה ארבע אמות דידיה הכא במאי עסקינן דלא אמר אקני ואי תקון רבנן כי לא אמר מאי הוי כיון דנפל גלי דעתיה דבנפילה ניחא ליה דנקני בארבע אמות לא ניחא ליה דנקני

רב

רש"י

מקניסין רבנן היא. ואשמועינן רישא דהיכא דזכי ביה איהו אמרינן מגו וסיפא אשמועינן דהיכא דלא זכי ביה איהו מגו דלאי בעי זכי לא אמרי': **הא.** מתני' דהכא מני: **דאמר תחילה.** הכי אני זכיתי בה דקאמר תחילה קאמר ליה מתחילה הגבהתיה לצורכי ולא לצרכך ולעולם המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו דומיא דמעני לעני: **הכי נמי מסתברא.** דזכיתי תחילה משעת הגבהה קאמר מתני': **מדקתני סיפא כו'.** ואי תחילה דסיפא לאו משעת הגבהה קאמר אלא אני זכיתי תחילה קודם שנתתיה לך נתכוונתי לזכות בה: **למה לי.** למיתנא בה תחילה פשיטא דאפי' לא אמר תחילה בפירוש מסתמא תחילה קאמר דמי מצי למימר אני זוכה בה עכשיו והלא אינה בידו: **אלא לאו הא קמ"ל.** דרישא דמתני' דקתני זכה בה בדאמר תחילה ואשמועינן סיפא דאם משנתנה לו טען לו אותה טענה ואמר אני הגבהתיה מתחילה לצורכי לא אמר כלום דגלי דעתיה כשנתנה לו לאדעתיה דהאי אגבהה: **ואידך.** רב נחמן אמר לך דתנא סיפא תחילה: **לגלויי רישא.** למימר דוקא קתני מדסיפא תחילה קתני ורישא לא תנא דוקא הוא: **סיפא.** דלא אפשר בלא תחילה אמר אני זכיתי תחילה קודם שנתתיה לך לא אמר כלום דגלי דעתיה כשנתנה לו לאדעתא דהאי אגבהה ורישא דלא אמר תחילה ואפ"ה זכה בה: **הוי תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים.** כאדם הבא מאליו ותופס ממון חבירו בשביל חוב שיש לאחר עליו ובא לקדם עד שלא יתפסנו בעל חוב אחר ונמצא תופס זה חב בתפיסתו זאת את הנושים האחרים: **חב לאחרים.** מפסיד את האחרים כמו אין חבין לאדם (כתובות דף יא.): **לא קנה.** כדאמר בכתובות (ז) דלאו כל כמיניה להיות קופץ מאליו וחב לאלו מאחר שלא עשאו אותו הנושה שליח לתפוס: **נכש עמי היום.** דלא נשכר עמו אלא לניכוש ועידור וכשהגביה המציאה אין זו ממלאכת בעל הבית וקנאה פועל והוא ינכה לו משכרו שכר פעולת ניכוש ועידור כל שעת הגבהה: **אמר לו עשה עמי מלאכה היום.** כל מלאכה שהוא עושה מלאכת בעל הבית היא וקנה בעל הבית. אלמא המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו: **כי הדר ביה טעמא אחרינא הוא.** הא דאמר דכי הדר ביה הרשות בידו לאו משום דעד השתא לאו כיד בעל הבית הוא אלא טעמא אחרינא הוא שאינו שלו כעבד שאם בא לעזוב לו שכרו מכאן ואילך ולחזור בו יחזור בו: **ואם תאמר משנתינו.** דקתני אני זכיתי בה זכה בה ומשמע לן אני זוכה בה עכשיו זכה בה ואע"פ שהגביה לצורך חבירו היינו טעמא משום דקתני ואמר לחבירו תנה לי ולא אמר זכה אתה לי בהגבהתך נמצא שלא עשאו שליח להקנות בהגבהתה עד שעת נתינה והרי קודם נתינה הדר בו זה משליחותו: **קונות לו.** אם יש סביבותיו דבר הפקר אין אחר רשאי לתופסו: **אמר אביי מותיב ר' חייא.** עלה תיובתא ממתני' דמסכת פיאה: **ואמר רבא מותיב ר' יעקב.** עלה ממתני' דסדר נזיקין: **נטל.** אחד מן העניים: **מקצת פיאה.** שליקט כבר: **וזרק (לה) על השאר.** כדי לקנות: **ליקנו ליה.** גבי נפל לו עליה ארבע אמות דתקון ליה רבנן: **בנפילה ניחא ליה דנקני.** לא נתכוין לקנות בתורת תקנת חכמים כסבור שנפילתו יפה לו:

ה"ג

תוספות

רב נחמן ורב חסדא כו'. תימה דבשלהי משילין (ביצה דף לט. ושם: ד"ה הכא) אמר מילא מים ונתן לחבירו רב ששת אמר כרגלי הממלא ור"נ אמר כרגלי מי שנתמלאו לו ומסיק דמגביה מציאה לחבירו פליגי דמר סבר קנה ומר סבר לא קנה ומשמע דלרב נחמן קנה חבירו ולכך הוי כרגלי מי שנתמלאו לו ורש"י גרס התם מ"ס קני ומר סבר לא קני ול"ג חבירו וכולהו סברי דלא קני חבירו אלא רב נחמן סבר דמגביה נמי לא קני ולכך כשלקח חבירו ממנו קנאו (ל)[מן ההפקר שמתכוין לקנות אבל המגביה לא הגביה לקנות] ורב ששת סבר דקנה הממלא דכיון דלא קנה חבירו הוא קנה ולכך הוי כרגליו ור"ת פי' דהתם רב נחמן מודה דקנה חבירו דאינו חב לאחרים שיש הרבה מים בבור ועוד אומר ר"ת דשפיר גרסינן חבירו וסבר ר"נ לא קנה חבירו כי הכא וגם הממלא לא קנה ולכך כשנתנם לו קנאם והוי כרגליו ורב ששת סבר קני חבירו מטעם מגו דזכי לנפשיה וכיון דלא קנה חבירו אלא מטעם דזכי לנפשיה ואי הוה זכי לנפשיה הוי כרגליו השתא נמי דזכי לחבריה הוי כרגליו ולא עדיף מיניה לענין תחומין והוי כאילו זכי לנפשיה: **תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים לא קני.** מה שפרש"י משום דלא עשאו שליח אין נראה דבפ' הכותב (כתובות דף פד: ושם ד"ה את) משמע גבי עובדא דיימר בר חשו דתופס לבע"ח במקום שחב לאחרים לא קני אפילו עשאו שליח: **איתיביה רבא לרב נחמן.** אע"ג דלעיל (ד' ח.) דחי רבא דיוקיה דרמי בר חמא משמע דסבר לא קנה חבירו שמא קבלה הכא מר"נ: **יכול לחזור בו אפי' בחצי היום.** וא"ת ומאי קמ"ל והלא בפרק האומנין (לקמן דף עז.) לא פליגי רבי דוסא ורבנן אלא דר' דוסא סבר ליד פועל על התחתונה ורבנן סברי דידו על העליונה אבל לכולהו יכול לחזור בו וי"ל דקמ"ל דיכול לחזור בו וידו על העליונה כרבנן אפילו אם נתייקרו פועלים בחצי היום לאחר שחזר בו לא יפחתו לו מחצי שכרו ולכך מייתי מילתיה דרב דכיון דידו על העליונה א"כ אין ידו כיד בעל הבית וכן מוכיח בפרק האומנין (שם) דסובר כרבנן בשכיר יום ולא בקבלנות: **כי לי בני ישראל עבדים.** [א] נ"ל דמ"מ מותר אדם להשכיר עצמו דדוקא עבד עברי שאינו יכול לחזור בו ואינו יוצא קודם זמנו אלא בשטר שחרור עובר משום עבדי הם: **א"ר יוחנן המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו.** ואע"ג דאית ליה לרבי יוחנן בפרק הכותב (כתובות דף פד: ושם ד"ה ואמר) ובפ"ק דגיטין (דף יא: ושם ד"ה התופס) תופס לבע"ח לא קני היינו דוקא היכא דלא שייך מגו דזכי לנפשיה דאין הלוה חייב כלום לתופס אבל במציאה דאיכא מגו קנה: **ולא אמר זכי לי.** וא"ת דבפ"ק דגיטין (שם) קאמר ר' יוחנן כל האומר תנו כאומר זכו וי"ל דשאני התם דדעת אחרת מקנה אותו: **ארבע אמות קונות לו בכל מקום.** וא"ת באלו נערות (כתובות דף לא: ושם ד"ה אי) דאמר גבי גונב כיס בשבת היה מגרר ויוצא פטור דאיסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד וקאמר אי דאפקיה לרה"ר איסור שבת איכא איסור גניבה ליכא ואמאי הא ארבע אמות קונות לו וי"ל דבגניבה לא תקינו רבנן דקני אלא במציאה דלא ליתי לאנצויי ובגט משום עיגונא ולרב ששת דאמר בסמוך דברה"ר לא תקינו ארבע אמות אתי שפיר: **מעבירין אותו הימנה.** [ב] אפי' רשע לא מיקרי ואע"ג דעני המהפך בחררה ובא אחר ונטלו נקרא רשע (קדושין דף נט. ושם ד"ה עני) היינו משום דאפשר ליה למיטרח ולמיזבן ארעא אחריתי אבל במציאה או בהפקר דליכא למימר הכי אפילו רשע לא מיקרי [וע"ע תוספות בבא בתרא דף כא: ד"ה מרחיקין]:

מסורת הש"ס

א) [כס"ג בילה לט:], ב) כתובות פד: גיטין יא:, ג) [לקמן יב: קיח.], ד) ב"ק קטו: [לקמן עז.], ה) [ב"ק קטו: קדושין כב:], ו) לעיל ח., ז) כ"ח ככה"ג, ח) רש"ל, ט) פיאה פ"ד מ"ג, י) כב"י כעומר השכחה. דק"ס, י) [דף פד:], כ) פ"ח.

תורה אור השלם

1. כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא כה נה

הגהות הב"ח

(א) גמ' סיפא לגלויי ארישא: (ב) שם דלא ליתי לאנצויי:

גליון הש"ס

גמ' כיון דנפל גלי דעתיה. עיין מהרש"א ע"ב ברש"י ד"ה אמר רבא:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה כי. נ"ל כו'. נ"ב והגמ"י אוסר ביותר מעלם (ועמ"ש רבינו בחו"מ סי' של"ג ס"ק י"ט): [ב] שם ד"ה מעבירין. אפי' כו'. נ"ב ורש"י בקדושין (נ"ט א') חולק:

רבינו חננאל

מתני' דקתני זכה בה לעצמו המגביה רבנן היא דאמרי לא קנה מי שליקטה לו אלא יתננה לעני הנמצא ראשון אלא אי אמרת מחלוקת מעשיר לעני אבל עני לעני דברי הכל זכה בה מי שנתלקטה לו מתני' מני לא רבנן ולא ר' אליעזר. ופרקי' דאמר תחילה פי' קודם שיגביהנה אמר לעצמי אני מגביהה כדי שאזכה בה אני. ודייקינן מדקתני סיפא אם משנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחילה לא אמר כלום. פי' רישא וסיפא דאמר תחלה מיהו רישא פירש קודם שיגביהנה אמר כי לעצמי אני מגביהה כדי שאזכה בה אני. וסיפא הגביה סתם ונתנה לו וטוען עכשיו כי אני אמרתי מתחילה כי לעצמי אני מגביהה לא אמר כלום. ואידך תנא סיפא תחילה לגלויי רישא [דלא אמר תחילה] רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרויהו המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו מאי טעמא הוי תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים דלא קנה. ומותיב רבא לרב נחמן מציאת פועל לעצמו בד"א בזמן שאמר לו נכש עמי היום. אבל אמר לו עשה עמי מלאכה היום מציאתו לבעל הבית. ופריק רב נחמן שאני פועל דכל זמן דלא הדר ביה כיד בעה"ב דמי. (א) והדר ביה רב נחמן דגרסי' בסוף מס' יו"ט איתמר מילא מים ונתן לחבירו [כו'] ר' נחמן [אמר] כרגלי מי שנתמלאו לו.

עין משפט נר מצוה

עד א מיי' פ"ב מהל' מלוה ולוה הל' ב סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קה סעיף א:

עה ב מיי' פ"ט מהל' שכירות הלכה יא ופי"ז מהל' גזילה ואבידה הל' יג סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' ער סעיף ג ופי' אמר לו עשה עמי מלאכה היום וע"ש:

עו ג ד מיי' פ"ט מהל' שכירות הל' ד סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שלג סעיף ג:

עז ה מיי' פי"ז מהלכות גזילה ואבידה הל' ב סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסח סעיף ו:

עח ו מיי' שם הלכה א סמג שם טוש"ע שם סי' רסח סעיף א:

עט ז מיי' שם הל' ח ופ"ד מהל' זכייה ומתנה הל' ט סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רמג סעיף כ וסי' רמג סעיף כג:

פ ח מיי' פ"ב מהלכות מתנות עניים הי"ח סמג לאוין רפד:

מוסף רש"י

והתופס לבעל חוב. שליח התופס מטלטלין של לוה לצורך בעל חוב, במקום שחב לאחרים. שמפסיד בעלי חובין אחרים בתפיסתו, לא קנה. דלאו כל כמיניה לחוב זה כדי לזכות את זה (כתובות פד:). אבל אמר לו עשה עמי מלאכה היום. שלא פירש לו לאיזו מלאכה שכרו (לקמן יב:). דידו כיד בעל הבית הוא. וקנייה בעל הבית בהגבהה דפועל (לקמן קיח.).

רבינו חננאל (המשך)

ופריש בה רב נחמן סבר המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו. ורב ששת אמר לא קנה חבירו. אמר רב חייא בר אבא א"ר יוחנן המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו והוא דאמר ליה זכה לי. ואם תאמר משנתנו דלא אמר ליה זכה לי אלא תנה לי וקי"ל כר' יוחנן. ופי' רב פפא בהלכה דבתר הא דתניא פועל מציאתו לבעה"ב בששכרו ללקט לו מציאות היכי דמי דאקפי אגמא בכוורי וקי"ל כוותיה: מתני' ראה את המציאה ונפל עליה ובא אחר והחזיק בה זכה בה המחזיק בה. ואוקימנא ברה"ר דקא דחקי רבים לא תקינו ליה רבנן דליקנין ליה ד' אמות דידיה כי תקינו ליה רבנן ד' אמות בשדה דעלמא ובסימטא ובצידי רה"ר וכדומה להן דלא ליתו לאינצויי.

א) דברי רבינו ז"ל אלו הובא שם בש"מ כאן בשם הרמב"ן ז"ל שכתב דרבינו כתב דהדר ביה ר"נ ע"ש ועי' בתוס' כאן ד"ה ר"נ.

Rav says that not allowing a worker to leave whenever he wants binds the worker in such a way that is unacceptable for a true servant of God. Workers must always retain a measure of freedom, which includes leaving when they choose and not being tied down to their employers.

QUESTIONS TO CONSIDER

- Why is the Torah insistent on people not becoming “enslaved”?

The Shulchan Aruch codifies this law and adds that the employee is even exempt from paying for the added expense the employer faces from hiring a replacement. Rama agrees, but with an important proviso which he quotes in the name of the Ri:

Rama, Choshen Mishpat 333:3-4

And only if he retracts normally, but if he retracts due to a higher price, we do not listen to him	ודוקא שחזר סתם, אבל אם חוזר מכח יקר, אין שומעין לו

Several Acharonim understand this to mean that a worker has the right to leave his job only if he wishes to stop working altogether, but not if salaries have risen in the interim and so he wishes to break his agreement with his current employer to earn higher pay elsewhere. The Bach explains that as the basis for a worker’s right to leave his job is the notion that an unbreakable employment contract constitutes a kind of “enslavement,” it applies only to workers who wish to be “freed” from employment. If, however, a worker accepts the conditions of “enslavement” but wishes to leave from one “master” to another, he has no right to break his agreement.

QUESTIONS TO CONSIDER

- What does the Bach define as “slavery”?

The Aruch Hashulchan, however, says that the Ri did not dispute the employee’s right to leave, just his immunity to damages to his former employer. If he leaves for a higher-paying employer, he must reimburse his former employer if replacing him will cost money.

Furthermore, the Chazon Ish writes everyone would agree that an employee may leave for any reason so long as he gives his former employer significant prior notice.

INTERIM SUMMARY

- The Gemara says that an employee who wishes to leave his employer may do so
- The Shulchan Aruch adds he is exempt from recompensing his former employee
- The Bach and others interpret the Ri to say that if the employee is leaving for a higher-paying job, he may not leave
- The Aruch Hashulchan argues and says the Ri just means he is not exempt from damages
- The Chazon Ish says that even the Bach would agree that he may leave if he gives prior notice

In the modern workplace, where informing one’s employee before leaving is basically mandatory, it would seem that an employee always has a right to leave. It should be noted that even after he leaves, he would be forbidden to reveal anything about his former company without permission, as there is a general issur against revealing secret information about others against their will.

POACHING

While the right of the employee to leave is basically undisputed, whether a competitor may actively attempt to woo him is another question. The Gemara discusses a similar ethical question:

Kiddushin 59a

He [Rav Yitzchak Nafcha] said to him [Rav Aba]: If a poor man is searching for an object in the trash and someone else comes and takes it, what is the din? He responded: That man is a Rasha!	אמר ליה עני מהפך בחררה ובא אחר ונטלה הימנו מאי אמר ליה נקרא רשע

SEE THIS ORIGINAL PAGE OF TALMUD ON THE NEXT PAGE

The Gemara says that if a pauper (ani) is in a trash heap trying to acquire a specific object and someone else snatches it from him, this person is called evil. This is true even though the ani never actually acquired the object, and the second person did nothing illegal! If so, what did the second person do wrong?

There is a dispute amongst the Rishonim as to the exact circumstances of the case and, by extension, the nature of the transgression. Rashi claims that the object was hefker (ownerless), yet by claiming it, the poacher worsened the poor man's life and is thus called a rasha.

Tosfot object, claiming that had the object truly been hefker, there would be no problem in the second man taking it, seeing as they are both entitled to it. They explain the case differently:

And Rabainu Tam says that the issur of "מהפך" that is mentioned here is only relevant specifically if the pauper is attempting to do business or buy something and his friend comes first and acquires it… and for this reason he is called a rasha, because why did he pursue this [object] that his friend [the pauper] worked for? Let him go an buy it somewhere else! But if the pile was hefker there would be not issur because had he not claimed this one he could not find another	ואומר ר״ת דאיסור דמהפך דנקט הכא לא שייך אלא דוקא כשרוצה העני להרויח בשכירות או כשרוצה לקנות דבר אחד וחבירו מקדים וקונה... ומש״ה קאמר דנקרא רשע כי למה מחזר על זאת שטרח בה חבירו ילך וישתכר במקום אחר אבל אם היתה החררה דהפקר ליכא איסור שאם לא זכה בזאת לא ימצא אחרת

Tosfot explain that the entire issur is only in a case where the object in the trash heap was for sale. Since one could have just as easily acquired his object somewhere else and decided to specifically buy the object the ani was trying to get, he is a rasha because he needlessly made life difficult for someone else. However, had the pile been hefker and the financial opportunity not been ubiquitous, Tosfot would disagree with Rashi and say there is nothing wrong with taking the object before the ani gets it, seeing as there is no reason to favor the ani over the other person.

QUESTIONS TO CONSIDER

- Why would Tosfot be reluctant to explain like Rashi?

Rashi seems to say that it is wrong to claim anything in which another person has an invested interest, regardless of his legal claim to it. Thus, Rashi would say that even if an employee has a right to leave, it is wrong for a rival company to attempt to steal him.

Tosfot, following their own logic, arrive at a conclusion in a similar case that is more like our question:

Tosfot, ibid.

If a homeowner rents a torah teacher, another homeowner can rent him out to teach him [instead], and the first homeowner is not allowed to tell him "go and rent a different teacher," because he [the second homeowner] can say to him [the first homeowner], "I only want this one, because it appears to me that this one teaches my son better than any other would"	אם שכר בעה״ב מלמד אחד יכול בע״ה אחר לשכור אותו מלמד עצמו ואינו יכול לומר לו הבעה״ב לך ושכור מלמד אחר דנימא ליה אין רצוני אלא לזה שהרי כמדומה לי שזה ילמוד בני יפה ממלמד אחר

ומאי שנא התם [פ]דקתני האומר לשלוחו הכא רבותא קמ"ל והתם רבותא קמ"ל הכא רבותא קמ"ל דאי תנא שלוחו הוה אמינא שלוחו הוא דהוי רמאי דסמכה דעתיה סבר עבד לי שליחותי אבל חבירו דלא סמכה דעתיה אימא לא ליהוי רמאי [ג]התם רבותא קמ"ל דאי תנא האומר לחבירו הוה אמינא חבירו הוא דכי קדשה במקום אחר אינה מקודשת דסבר לא טרח אבל שלוחו דטרחה אימא [ג]מראה מקום הוא לו קמ"ל [ד]רבין חסידא אזיל לקדושי ליה איתתא לבריה קידשה לנפשיה והתניא מה שעשה עשוי אלא שנהג בו מנהג רמאות [א]לא יהבוה ניהליה איבעי ליה לאודועי סבר אדהכי והכי אתא איניש אחרינא מקדש לה רבה [ה]בר בר חנה יהיב ליה זוזי לרב אמר[ו] זבנה ניהלי להאי ארעא אזל זבנה לנפשיה והתניא [ז]מה שעשה עשוי אלא שנהג בו מנהג רמאות [ב]באגא דאלימי הוה [א] ליה לרב נהגי ביה כבוד לרבה בר בר חנה לא נהגי ביה כבוד איבעי ליה לאודועי סבר אדהכי והכי אתא איניש אחרינא זבין לה רב גידל הוה מהפיך בההיא ארעא אזל רבי אבא זבנה אזל רב גידל קבליה לרבי זירא אזל רבי זירא וקבליה לרב יצחק נפחא אמר ליה המתן עד שיעלה אצלנו לרגל כי סליק אשכחיה **אמר ליה עני מהפך בחררה ובא אחר ונטלה הימנו מאי אמר ליה [ג]נקרא רשע**[פ] ואלא מר מאי טעמא עבד הכי א"ל לא הוה ידענא השתא נמי ניתבה ניהליה מר א"ל זבוני לא מזבנינא לה דארעא קמייתא היא ולא מסמנא מילתא[ט] אי בעי במתנה נישקליה [ד]רב גידל לא נחית לה [י]דכתיב [ו]שונא מתנות יחיה רבי אבא לא נחית לה משום דהפיך בה רב גידל לא מר נחית לה ולא מר נחית לה ומיתקריא ארעא דרבנן: וכן האומר לאשה התקדשי לי כו': לא בא אחר וקידשה בתוך שלשים מהו רב ושמואל דאמרי תרוייהו [ה]מקודשת [י]ואע"פ [ג]שנתאכלו המעות מאי טעמא הני זוזי לא למלוה דמו ולא לפקדון דמו לפקדון לא דמו פקדון ברשותא דמרא קא מתאכלי והני ברשותא דידה קא מתאכלי למלוה נמי לא דמו מלוה להוצאה ניתנה הני בתורת קידושין יהבינהו ניהלה לא בא אחר וקידשה וחזרה בה מהו ר' יוחנן [מ]אמר [י]חוזרת אתי דיבור ומבטל דיבור ריש לקיש אמר אינה חוזרת לא אתי דיבור ומבטל דיבור איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש [י]ביטל [י]אם עד שלא תרם ביטל אין תרומתו תרומה והא הכא דדיבור ודיבור הוא וקאתי דיבור ומבטל דיבור שאני נתינת מעות ליד אשה דכי מעשה דמו ולא אתי דיבור ומבטל מעשה [ס]איתיביה [ח]השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל והא נתינת גט ליד שליח דכי נתינת מעות ליד אשה דמי וקתני הרי זה בטל התם נמי כל כמה דלא מטא גיטא לידה דיבור ודיבור הוא אתי דיבור ומבטל דיבור איתיביה ר"ל לר' יוחנן [ע][ט]כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה ואין עולים מידי טומאתן אלא בשינוי מעשה

מעשה

רש"י

גמ' ומאי שנא התם. בפ' האיש מקדש: **דקתני האומר לשלוחו.** צא וקדש לי אשה פלונית במקום פלוני והלך וקדשה במקום אחר אינה מקודשת מאי שנא התם דנקט לשון שליחות ששלחו לשם כך והכא נקט חברו שלא שלחו לשם כך אלא אם יזדמן לו במקום פלוני דרך אגב: **דסבר.** האי משלח לא טרח האי שליח לבקשה לי במקום אחר ולא סמכה דעתיה לשוייה שליח אלא באותו מקום: **מראה מקום הוא לו.** אם תמצאנה שם קדשנה לי שם ואיני מטריחך למקום אחר ומיהו אם עבד עבד: **לא יהבוה ניהליה.** [פ]לא רצו ליתנה לצורך בנו: ומקשינן **איבעי ליה לאודועיה.** להוציא עצמו מן מנהג רמאות: **באגא דאלימי.** בקעה של בעלי זרוע היתה ולא יניחו לכל אדם לקנות קרקע אצלם: **מהפך בההיא ארעא.** מחזר עליה לקנותה: **קבליה.** קבל [ג]עליה סיפר דברי צעקתו לר' זירא: **לרגל.** כשדורשין בהלכות הרגל[ק] היו מקבלין פני הרב[ר]: **עני המהפך בחררה.** מחזר אחריה לזכות בה מן ההפקר או שיתננה לו בעל הבית: **נקרא רשע.** שיורד לחיי חבירו: **לא הוה ידענא.** שרב גידל מתעסק בה: **דארעא קמייתא.** זו היא לי ראשונה שלקחתי מעולם: **ולא מסמנא מילתא.** [ש]אינה סימן טוב שימכור אדם מקחו הראשון: **ארעא דרבנן.** הפקר לתלמידים: **ואע"פ שנתאכלו המעות.** בתוך ל' יום דכי בעו קידושין למיחל ליתנייהו למעות אפ"ה חיילי: **לאו למלוה דמו.** דנימא המקדש במלוה אינה מקודשת[פ]: **ולאו לפקדון דמו.** דנימא אם לא נשתייר בה שוה פרוטה אינה מקודשת כדאמר בהאיש מקדש (לעיל דף מז.) התקדשי לי בפקדון והלכה ומלאתו שנגנב או שנאבד אם נשתייר בו שוה פרוטה מקודשת כו': **להוצאה ניתנה.** מקמי דניתחלי קידושין וכי אמר לה התקדשי לי בה לאו דידיה היא ולאו מידי יהיב לה אבל אלו לא ניתנו לה להוציאן אלא ע"מ שתתקדש בהן ולהכי כי אכלה דידה אכלה ולכי מטא זמנא [א]מקדש: **וחזרה בה.** בתוך ל' אמרה אי אפשי בהן: **ביטל אם עד שלא תרם ביטל.** האומר לשלוחו צא ותרום וחזר ובטלו מלהיות שלוחו או בפניו או שלא בפניו: **דכי מעשה דמו.** ואע"פ שלא חלו מיד הוי מעשה מיהא לחול אחר שלשים והא דקרי ליה דיבור משום דלאו מעשה ממש הוא: **והגיע בשליח.** רבותא אשמועינן אע"פ שלא יצא אחריו לשם כך אלא שפגע בו ואמר לו הרי בטל ולא אמרינן לנעורי בעלמא קא מכוין והכי מפורשת בפ' השולח[ב]: **כל כמה דלא מטא גיטא.** ליד האשה לאו מידי הוא: **יורדין לידי טומאה במחשבה.** כגון גולמי כלים דאמר בהכל שוחטין (חולין דף כה.) כל שעתיד לשוף לשבן ולגרר ואמר התם דאכתי חסרון מלאכה הוא וטהורים ואם חישב [ג]עליה שלא לשוף ושלא לשבן הביאתו מחשבה זו לידי גמר מלאכה מכאן ולהבא: **ואין עולין מטומאתן.** משקבלוה: **אלא בשינוי מעשה.** שיעשה בה מעשה לקלקלם שישברם או ינקבם וכן עד שלא יקבלו טומאה אין עולין מתורת קבלת טומאה שירדו במחשבה זו אלא בשינוי מעשה עד שיתחיל לשוף לשבן ולגרר:

מעשה

תוספות

לקדושי איתתא לבריה. ומיירי דארצויי ארצי קמיה[א] ושתיק דלשוייה שליח אמר לעיל (דף מה:) דלא חציף איניש דמשוי אביו שליח אבל הכא דארצויי ארצי ושתיק [ד]איכא למימר דסמיך עליו: **עני** המהפך בחררה ובא אחר ונטלה כו'[ב]. פי' בקונטרס דמיירי בחררה של הפקר וקשה מהא דתנן בשנים אוחזין (ב"מ דף י.[ט]) ראה את המציאה ונפל לו עליה או שפירש טליתו עליה ובא אחר ונטלה הרי היא שלו וכן הא דקאמר התם (שם) מי שליקט מקצת הפאה ופירש טליתו עליה מעבירים אותו הימנה[ג] ואמאי עני מהפך בחררה הוא ואומר ר"ת דאיסור דמהפך דנקט הכא לא שייך אלא דוקא כשרוצה העני להרויח בשכירות או כשרוצה לקנות דבר אחד וחבירו מקדים וקונה והוי דומיא דרב גידל ומש"ה קאמר דנקרא רשע כי למה מחזר על זאת שטרח בה חבירו ילך וישתכר במקום אחר[ד] אבל אם היתה החררה דהפקר[ה] ליכא איסור שאם לא [ו]זכה בזאת לא ימצא אחרת[ו] ומיהו קשה מההיא דפרק לא יחפור (ב"ב דף כא: [ז]) דקאמר התם מרחיקין מן הדג כמלא ריצת הדג[ז] אע"פ שהוא של הפקר ונראה דהתם היינו טעמא מפני שהוא יורד לאומנתו כי ההיא דקאמר התם (שם) האי בר מבואה דאוקי ריחיא ואתא בר מבואה ואוקי בהדיה מצי לעכובי עליה דקאמר ליה דקא פסקת לחיותאי ועוד אומר רבינו מאיר אביו של ר"ת[ח] דמיירי בדג מת שכן דרך הדייגים להשים במצודות דג מת והדגים מתאספים שם סביב אותו הדג וכיון שזה פירש מצודתו תחילה וע"י מעשה שעשה זה מתאספים שם סביב ודאי [ח]אם היה חבירו פורש הוה כאילו גוזל לו [ט]ויכול לומר לו תוכל לעשות כן במקום אחר ומכאן נראה למהר"ר יצחק שאסור למלמד להשכיר עצמו לבעל הבית שיש לו מלמד אחר בביתו כל זמן שהמלמד בביתו שמאחר שהוא [ט]שכיר שם ילך המלמד במקום אחר להשתכר שם אם לא שיאמר בעה"ב דאין רצונו לעכב המלמד שלו אבל אם שכר בעה"ב מלמד אחד יכול בע"ה אחר לשכור אותו מלמד עצמו ואינו יכול לומר לו הבעה"ב לך ושכור מלמד אחר דנימא ליה אין רצוני אלא לזה שהרי כמדומה לי שזה ילמוד בני יפה ממלמד אחר:

מיד

מסורת הש"ס

א) לעיל נ., ב) [בכת"י נוסף: קמ"ג], ג) [לעיל מח: וש"נ], ד) [בספר חסידים סימן תתשצ"ו איתא רב עמרם] [ונזכר לקמן פח. ועי' ב"ק נ.], ה) [בתוס' הרא"ש ובריטב"א הגירסא רבה בר חנה. והוא הנזכר בסנהדרין ה ע"א ע"ש ובתוס' שם ד"ה כהנא, ובריטב"א רבה בר תנן], ו) [בכת"י נוסף: ליה ואזל], ז) [תוספתא דיבמות פ"ד ה"ג], ח) [בכת"י נוסף: א"ל], ט) [בכת"י ר"ש ומאירי נוסף: דאמר מר המוכר נכסיו הראשונים אינו רואה סימן ברכה לעולם, וכ"ה ברש"י], י) ב"ב יג: [מגילה כח. חולין מד:], כ) נדרים כט: בכורות מג., ל) [בבכורות איתא ונתעכלו ברש"י אלוני בעין וכ"ה בנדרים], מ) גיטין לב: [נדרים כט:], נ) תרומות פ"ג מ"ד, ס) גיטין לב., ע) תוספתא דכלים ב"ב פ"ד וספ"ו שבת נב: נח: סוכה יג: [כלים פ' כה מ"ט ועי' מנחות כט:], פ) [לא רצו ליתנה דפוס' וכ"ה בכת"י], צ) [בכת"י ר"ף: עליו], ק) [ר"ח עז ע"ב], ר) [בכת"י ר"ף: אין זכה], ש) [לעיל ו ע"ב], ת) [בכת"י ר"ף: מיקדשה], ...

עין משפט נר מצוה

ה א טוש"ע אה"ע סימן ל סעיף י:
ו ב מיי' פ"ו מהלכות מכיר הל' י' ל סמג עשין כ טוש"ע ח"מ סימן קפג סעי' ב:
ז ג מיי' שם ופ"ט מה' אישות הל' יז טוש"ע ס' לג סעיף א:
ח ד מיי' פ"ב מהל' זכיי הל' יז טוש"ע ח"מ ס' רמט סעי' ה:
ט ה ו מיי' פ"ז מהל' אישו הלכה י סמג עשין מ טוש"ע אה"ע סימן מ סעי' א:
י ז מיי' פ"ד מהלכות תרומו הל' ג טוש"ע יו"ד סימן של סעיף לו:
יא ח מיי' פ"ו מהלכו גירושין הל' עז סמ עשין נ טוש"ע אה"ע סי קמא סעיף נט:
יב ט מיי' פ"ח מהל' כלי הלכה י:

מוסף תוספות

א. (פ"י) בן קמיה אביו וגיל דעתו שהוא חפץ בה ... [illegible]

ב. ... לאדם שלא בפניו. רש"י לעי' מה: ד"ה ודלמא. ... דכל היכא שנקרא רשע ... מחייבין אותו להחזיר ... ריטב"א. ...

ג. ומדקאמר מעבירין משמ אפי' לכתחילה. רשב"א. ... ריטב"א: והיינו נמי ... המהפך בחררה ... עצמו אצל בעל הבית ... כדי שיתן לו לפעמים ... כי זה יכול למצוא ... הוא במקום אחר. ... הרא"ש. ה. ומציאה. ... הרא"ש: א"נ במתנה. ...

ו. ואינו נקרא רשע דחי קודמין לכל אדם. ריטב"א ... ולכתחילה יכול לעשות ... וליכא משום ועשית היש והטוב. ר"ן. ז. ופרש"י הח ... כגון שארב דג אחד לצוד ... שהדייגים אחרים הבאים לפרוש מצודותיהם מרחיק אותם כמלא ריצת הדג. ... הרא"ש. ח. ור"מ דמן ה... היינו. תוס' רשב"י. ... מהרש"א. ט. (בראשונים הו... תירוץ בפני עצמו, ראה ... טוך, ועוד).

... הבית, ע"כ. ולא נהירא דה ... תנן בפיאה פ"ד [מ"ג] נכ ... מקצת פיאה וזרקה על השא ... אין לו בה כלום, נפל לו עלי ... או פירס טליתו עליה מעביר ... אותה הימנו, ובירושלמי [שם ... ובתוספתא [שם פ"ב ה"א] ת...

תוס' ר"י הזקן

גמ'. לא יהבוה ניהליה. ל היו רוצים לתתה לבנ איבעיא ליה לאודועי. לה קודם שיקדשנה להוציא עצמ ממנהג רמאות ואסור לעשו כן. באגא דאלימי. בקעה ש בעלי זרועות היתה ולא ה מניחים לקנות קרקע אצל אלא לאדם שהיה נחש בעיניהם. לאודועי. של הניחו לו לקנותה בשבי קודם שיקנתה. מהפך עליו לקנותה. קבליה. סיפ תלונתו. לרגל. כשדורשי בהלכות הרגל והיו כול באים לקבל פני הרב. חררה עוגה. פרש"י מחזר לזכות ב מן ההפקר או שיתננה לו בע...

תורה אור השלם

א. עכר ביתו בוצע בצע ושונא מתנת יחיה: משלי טו כז

הגהות הב"ח

(א) גמ' באגא דאלימי הוה לרב כל"ל ותיבת ליה נמחק[י]:

מוסף רש"י

האומר לשלוחו. לא וקדש לי אשה במקום פלוני והלך וקדשה במקום אחר אינה מקודשת, דודאי קאמר ליה מקום פלוני שיש לי שם אוהבים ואם בא אדם לומר דברים עלי בפניהם ימחו בידו (לעיל נ:). **ואע"פ שנתאכלו המעות.** של קדושין אפילו הכי מקודשת, לאחר ל' יום (נדרים כט:). **ר' יוחנן אמר חוזרת.** בטלו הקדושין הואיל ונעלתן קודם שיהיו חלין, אתי דיבור ומבטל דיבור. מתחילה היתה מקודשת על ידי הדיבור שאמרה מקודשת בקדושין, אתי דיבור של חזרה ומבטל דיבור (גיטין לב.). **והגיע.** ופגע (שם לג.). **יורדין לידי טומאתן.** לידי תורת טומאה (שבת נ.). **במחשבה.** מאחר שחשב עליו שיהא גמר מלאכתו כמות שהוא, הוא גמר מלאכתו ולא יוסף תיקון אחר הוא גמר מלאכתן ומקבל טומאה (שם נב:). מששחשב עליו שזה יהא גמר מלאכתן כגון שעידנו לדרגש או לשולחן, ... לרצועות וסנדלים אין מקבלים טומאה עד שיגמרו למלאכתן (סוכה יד.), כגון עור מתוקן ... ולמנעלים עומד ואינו ...

... מנעלים, חישב עליו לעשותו שלחן, דאינו חסר שום מלאכה, דהשתא מיד ראוי לשלחן, מקבל טומאה מיד ... מידי טומאתן. ממחשבת תורת קבלת טומאה אין עולין במחשבה, כגון עידו לשלחן ולדרגש וחישב ... מחשבתו מבטלתן מתורת קבלת טומאה (סוכה יד.). מתורת טומאה שירדה להן, ואף על פי שעדיין ... אין עולין מלקבל טומאה (שבת נח:). אלא בשינוי מעשה. עד שיתן אזמל (סוכה יד.). מאחר שחישב ... לידי טומאה ואם חזר וחישב עליו לרצועות וסנדלים לא בטל מתורת כלי ולא טהר בכך עד שיתן בו ...

בשם ר' מאיר קונסין אותו ומוציאין הימנו את התלוש ואת המחובר. אלא ודאי לא בחררה דהפקר איירי אלא דההיא כי ה... גוונא מפקינן לה מיניה, אלא דומיא דהך עובדא שרוצה לקנותה או שישתכר עם בעל הבית כדי שיתפרנס, ובא אחר ועשה כ... שהוא היה משתדל לעשות עם בעל הבית זה נקרא רשע, ומיהו אין מוציאין אותה מידו. רשע. שיורד לחיי חברו. קמייתא: ראשונה שלא קניתי מעולם ואם אמכרנה אינו סימן טוב. ארעא דרבנן. הפקר לתלמידים. מהו. דין אלו הקדושין. ואע"... שנתאכלו כל המעות. תוך שלשים יום וכי בעי למיחל הני קדושין ליתנהו למעות בעולם. אפ"ה מקודשת. לא למלוה. דאינ...

Tosfot rule that so long as the employee is unique enough that he cannot be found elsewhere, anyone may claim him away from his current employer.

INTERIM SUMMARY

- If an ani is trying to acquire an object and someone else comes and grabs it first, he is called a Rasha
- Rashi explains that this is even if the object in question was hefker
- Tosfot says that in a case where the object was hefker, it would be permissible to grab it. One is only forbidden to grab it if he could easily acquire it elsewhere.
- Tosfot therefore say that one may hire out his friend's teacher if the teacher's skills are unique

The Rama (Choshen Mishpat 237:1) paskens like Tosfot. The Shulchan Aruch quotes both shitot and then quotes the ruling of Tosfot regarding a teacher, heavily implying that he too agrees with the position of Tosfot.

The Aruch Hashulchan, however, writes that the Shulchan Aruch would agree with Rashi! He explains that the Shulchan Aruch only paskened like Tosfot in regard to a Torah teacher for a unique reason:

Aruch Hashulchan Choshen Mishpat 237:5

And the [ruling of] "a pauper in a trash heap" does not apply here, because this is not a monetary issue, but an issue of a mitzva [learning Torah]. But the reason [to be lenient] is not because the teacher is unique	ואין שייך בזה מהפך בחררה דאין זה דבר שבממון אלא דבר מצוה ואין הטעם משום דבר שאינו מצוי

The Auch Hashulchan explains that the reason the Shulchan Aruch paskened like Tosfot in regard to a teacher was not because he agreed with Tosfot in other cases, but rather because teaching Torah is a mitzva, so one is not called a rasha for poaching. However, in regard to any other type of employee, the Aruch Hashulchan would say that one is not allowed to poach such an employee because the Shulchan Aruch fundamentally agrees with Rashi.

QUESTIONS TO CONSIDER

- Why would a mitzva be an exception to the rule of Rashi?

The Avnai Nezer (Choshen Mishpat 17) was asked this very question and concluded that we pasken like Tosfot in all cases, not just Torah teachers, contrary to the psak of the Aruch Hashulchan.

INTERIM SUMMARY

- The Rama and Avnai Nezer pasken like Tosfot: poaching is legal if the employee isn't available elsewhere
- The Shulchan Aruch is ambiguous but certainly agrees with Tosfot in regard to Torah teachers that they may be poached
- The Aruch Hashulchan says that this is unique to Torah teachers because learning is a mitzva but all other types of poaching would be forbidden, as Rashi says

SOURCE OF LIVELIHOOD

There is one final consideration that needs to be addressed, and it comes from a Gemara:

Bava Batra 21b

We distance fish nets from other fish [nets] the length a typical fish travels. And how much is this? Raba ben Rav Huna says a parsa	מרחיקים מצודת הדג מן הדג כמלא ריצת הדג וכמה אמר רבה בר רב הונא עד פרסה

SEE THIS ORIGINAL PAGE OF TALMUD ON THE NEXT PAGE

Tosfot there attempt to reconcile this Gemara with the previous ruling in Kiddushin about the trash heap:

And even though Rabainu Tam explained [in Kiddushin] that when the object is hefker you aren't even called a rasha [for taking it]... it is not a question... because here [is different because] his livelihood comes through it	אע״ג דר״ת מפרש דבדבר של הפקר אפי׳ רשע לא מיקרי... לא קשיא... דהכא אומנותו בכך

Tosfot realize that the Gemara here seems to contradict their ruling that there is never a problem of taking something that is hefker. The fish are also hefker, so why can't one set up his net wherever he wants? Tosfot answer that when it comes to a person's means of sustenance, it is forbidden to interfere with his enterprise by seizing assets which he has already eyed. It is wrong to deprive someone of something if that is how he supports himself. Tosfot must hold that the case of the ani and the trash heap is only if the ani doesn't support himself that way. If the "find" is something pertaining to a person's livelihood, others may not interfere once that person has expressed interest.

QUESTIONS TO CONSIDER

- At the end of the day, how different are the opinions of Rashi and Tosfot?

A number of Rishonim maintained that halacha does not follow the view cited by the Gemara requiring fishermen to distance their nets from a bait which had already been placed. But Tosfot clearly do, and as we state before, many influential poskim pasken like Tosfot, so it would be difficult to dismiss this Gemara.

Therefore, Rav Tzvi Shpitz, in his Mishpetei Ha'Torah (1:50) rules that poaching is forbidden if this would result in significant damage to the competitor's livelihood. Rav Shpitz adds, however, that although one may not directly work to recruit employees under such circumstances, it is permissible to advertise employment opportunities in the hope of arousing the interest of the competitor's current staff.

CONCLUSION

Practically speaking, an employee may always quit his job. There is a machloket between Rashi and Tosfot if one may poach an employee, based off of their shitot regarding the case of the ani in the trash heap. Rashi says it is forbidden, and Tosfot allows it. Many poskim hold like Tosfot but the Aruch Hashulchan says the Shulchan Aruch holds like Rashi. Tosfot themselves seem to say poaching is forbidden when the competitor's livelihood is threatened.

DISCLAIMER:
The views and opinions presented in this sourcesheet should not be taken as *halachah l'maaseh*.
Before applying these halachos to real-life situations, one must consult with a competent halachic authority.

מאי טעמא עבדת הכי אמר ליה דכתיב [1]תמחה את זכר עמלק אמר ליה והא אנן (א) זכר קרינן א"ל אנא זכר אקריון אזל שייליה לרביה אמר ליה היאך אקריתן אמר ליה זכר שקל ספסירא למיקטליה אמר ליה אמאי א"ל [א]דכתיב [2]ארור עושה מלאכת ה' רמיה א"ל [א]שבקיה לההוא גברא דליקום בארור א"ל כתיב [2]וארור מונע חרבו מדם איכא דאמרי קטליה ואיכא דאמרי לא קטליה [ג]ואמר רבא [ב]מקרי ינוקא שתלא טבחא ואומנא וספר מתא כולן כמותרין ועומדין נינהו [ג]כללא דמילתא כל פסידא דלא הדר מותרה ועומד הוא אמר רב הונא האי בר מבואה דאוקי ריחיא ואתא בר מבואה חבריה וקמוקי גביה דינא הוא דמעכב עילויה דא"ל קא פסקת ליה לחיותי לימא מסייע ליה **מרחיקים מצודת הדג מן הדג כמלא ריצת הדג וכמה אמר רבה בר רב הונא עד פרסה** שאני דגים דיהבי סייארא א"ל רבינא לרבא לימא רב הונא דאמר כרבי יהודה [ג]דתנן רבי יהודה אומר לא יחלק חנוני קליות ואגוזין לתינוקות מפני שמרגילן (ב) אצלו וחכמים [ד]מתירין אפי' תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי יהודה התם אלא דאמר ליה [ז]אנא קמפלגינא אמגוזי את פלוג שיוסקי אבל הכא אפילו רבנן מודו דא"ל קא פסקת ליה לחיותי מיתיבי עושה אדם חנות בצד חנותו של חבירו ומרחץ בצד מרחצו של חבירו ואינו יכול למחות בידו מפני שיכול לומר לו אתה עושה בתוך שלך ואני עושה בתוך שלי תנאי היא דתניא [ה]כופין בני מבואות זה את זה שלא להושיב ביניהן לא חייט ולא בורסקי ולא מלמד תינוקות ולא אחד [ו]מבני בעלי אומניות [י]ולשכנו אינו כופיהו רשב"ג אומר אף לשכנו כופיהו אמר רב הונא בריה דרב יהושע [ו]פשיטא לי בר מתא אבר מתא אחריתי מצי מעכב [ח]ואי שייך בכרגא דהכא לא מצי מעכב בר מבואה אבר מבואה דנפשיה לא מצי מעכב [ט]בעי רב הונא בריה דרב יהושע בר מבואה אבר מבואה אחרינא מאי תיקו אמר רב יוסף [י]ומודי רב הונא במקרי דרדקי דלא מצי מעכב דאמר מר [כ](עזרא תיקן להן לישראל שיהו מושיבין סופר בצד סופר וניחוש דילמא אתי לאיתרשולי א"ל)

קנאת

מאי טעמא עבדת הכי. שלא הרגת את הנקיבות: **את זכר עמלק:** **ארור מונע חרבו.** סיפיה דהאי קרא הוא: **שתלא.** נוטע כרמו(ח) למחצה: **אומנא.** מקיז דם: **סופר מתא.** לבלר: **כמותרין ועומדין דמו.** שלא יקלקלו ואם קלקלו מסלק להו בלא אתרייתא אע"פ שלא התרו בו קודם לכן: **פסידא דלא הדר.** כגון אלו שמשתנבלה הבהמה או הרג המקיז והסופר כתב ספר תורה בטעות: **דאוקי ריחיא.** לטחון ולשכור: **מרחיקין מצודת הדג מן הדג.** צייד שנתן עיניו בדג עד שהכיר חורו מרחיקין שאר ציידין מצודתם משם אלמא אע"ג דלא זכה ביה ולא מטא לידיה מרחיקין משם דא"ל קא פסקת לחיותי: **שאני דגים דיהבי סיירא.** נותנין עין בהבטט להיות (ג) נוהגים לרוץ למקום שראו שם מזונות הילכך כיון שהכיר זה חורו ונתן מזונות בתוך מלא רילתו בטוח הוא שילכדנו דה"ל כמאן דמטא לידיה ונמלא חבירו מזיקו אבל הכא מי שבא אצלי יבא ומי שבא אצלך יבא: **שמרגילם.** לבא אצלו כשאבותיהם שולחין אותן אל החנויות לקנות מן החנווניים: **שיוסקי.** שקדים: **אבל הכא.** שזה העמיד תחילה והרגיל להשתכר בכך וזה בא לירד אצלו לאומנותו אומר לו פסקת לחיותאי: **שלא להושיב ביניהן חייט ובורסקי.** ממקום אחר להשכיר לו בית במבוי (ד) ויש כאן בני אותה אומנות: **ולשכינו.** הדר במבוי כמוהו: **אינו כופהו.** מלירד לאותו אומנות: **רשב"ג אומר כו'.** ורב הונא הוא דאמר כרשב"ג: **מצי לעכב.** מלעשות כאן אומנותם ולהביא כאן למכור ואפילו לרבנן דאמרי לשכינו אינו כופהו: **ואי שייך בכרגא דהכא.** שנותן מס גולגלתו למושל העיר הזאת כבר מתא (ה) לא מצי בר מתא לעכב עליו כל העיר ופשיטא לי דבר מבוי אבר מבוי דנפשיה לא מצי מעכב את המבוי מלירד לאומנותו כרבנן ולא כרב הונא מיהו איבעיא לי בר מבואה אבר מבואה אחרינא מאי מי מצי מעכב (ו) בן המבוי הזה או לא מי הוי שכינו ואינו כופיהו או דילמא שכינו דאמור רבנן בבר מבואה דההוא מבוי קאמרי אבל בר מבואה אחרינא לאו שכינו הוא: **ומודה רב הונא.** דאמר לעיל בר מבואה דאוקי ריחייא כו' דאית ליה כרשב"ג מודי הוא במקרי דרדקי דלא מצי מעכב לבר מבואה מללמד גם הוא התינוקות שמתוך כך יזהרו באומנותן שיראו זה מזה דאמר מר קנאת סופרים תרבה חכמה:

ומודה

סופר מתא. לא כמו שפירש בקונטרס כותב ספר תורה בטעות דאין זה פסידא דלא הדר דיכולין להגיהו אלא כדפרישית לעיל כותב שטרות: **ומקרי דרדקי.** פי' בקונטרס בהמקבל (ב"מ דף קט. ושם) דהוי פסידא דלא הדרא משום דשבשתא כיון דעל על וקשה לר"י דהא רבא גופיה אית ליה לעיל דשבשתא ממילא נפקא ואומר ר"י דהוה פסידא דלא הדר דאותה שעה שמלמד להם טעות הם מתבטלים ואותה שעה אין יכולין להחזיר לעולם: **שתלא.** אי יפסיד ישלם וי"ל דלאו מפסיד אלא שפושע שאין הנטיעו' גדילות כמו שהיו ראויות ליגדל: **מרחיקין מצודת הדג כו'.** אע"ג דר"ת מפרש דבדבר של הפקר אפי' רשע לא מיקרי כדתנן (פאה פ"ד מ"ג) גבי פאה פירס טליתו עליה מעבירין אותו ממנה וכן תנן בפ"ק דב"מ (דף י.) ראה את המציאה ונפל עליה ובא אחר והחזיק בה זה שהחזיק בה זכה ולא מיקרי רשע אלא בעני המהפך בחררה ובא אחר ונטלה משום שאם לא ישתכר במקום זה ימצא להשתכר במקום אחר והך דשמעתא לא קשיא דאע"ג דהוי דבר של הפקר מ"מ בכמה מקומות ימצא שיוכל לפרוס מצודתו ועוד דהכא אומנותו בכך והא דאמרינן בפרק חזקת הבתים (לקמן דף נד:) נכסי כנענים הרי הן כמדבר כל המחזיק בהן זכה בהן מאי טעמא כנעני מכי מטו זוזי לידיה איסתלק ליה וישראל לא קני עד דמטי שטרא לידיה ופי' רשב"ם התם דישראל המחזיק רשע מיהא מיקרי ולפי' ר"ת אפי' רשע לא הוי כיון שלא ימצא במקום אחר וקשה לרשב"ם מהא דאמר באיזהו נשך (ב"מ דף עג.) רב מרי בר רחל משכן ליה ההוא נכרי ביתא אזל רבא וזבניה נטר תריסר ירחי שתא שקל אגר ביתא אמטייה לרבא א"ל האי דלא מטאי לה למר אגר ביתא עד השתא דאמר מר סתם משכנתא שתא ולא מצי נכרי לסלוקי והשתא כיון שקדמה חזקת רב מרי לחזקת רבא א"כ זכה בה רב מרי דנכסי הכנעני הרי הן כמדבר ואי מקרי רשע אתי שפיר דלא היה רוצה לזכות בה אבל לפירוש ר"ת דאפילו רשע לא מיקרי אמאי לא זכה בה רב מרי כיון דהיתר גמור הוא ושמא לפנים משורת הדין עבד ולריב"א נראה דחזקת רב מרי לא היתה אלא בתורת משכון ורבא קנה ממנו בשטר וזכה בה ואחר כך נתן מעות [וע"ע תוספות קדושין נט. ד"ה עני המהפך וכו' ותוס' ב"מ עג: סוף ד"ה נטר]: **תנאי היא דתניא כו'.** תימה לרשב"א דאמאי לא מייתי (ט)(הברייתא) דלעיל דממה נפשך רבי יהודה דאמר לא יחלק חנוני קליות ואגוזים לתינוקות פליג אהך ברייתא ושמא ניחא לאתויי תנאי דפליגי בהדיא בהכי: **כופין בני מבוי זה את זה כו' ולא מלמד תינוקות.** נראה לר"י דבמלמד תינוקות נכרים איירי ולא יתכן אי גרס לעיל אחד מבני מבוי דהא מוקמינן ליה (ו) בתינוקות נכרים ומעכבין עליו בני מבוי והכא קאמר דלשכינו אינו כופהו ואפילו רשב"ג לא פליג אלא משום דפסיק לחיותיה אבל משום קול תינוקות לא חיים ומיהו לפי מה שפירשתי [לעיל] דגרסינן אחד מבני חצר אתי שפיר ולר' שמשון בן אברהם נראה דהכא בתינוקות ישראל ואפילו אחר תקנת יהושע בן גמלא ושאני הכא דכבר יש שם מלמד תינוקות אחר ובסמוך דקאמר דמודה רב הונא במקרי דרדקי דלא מצי מעכב ואף על גב דאיהו סבר כרבן שמעון בן גמליאל צריך לומר דרבן שמעון בן גמליאל לא פליג אמלמד תינוקות אלא אשארא: **פשיטא לי דבר מתא אבר מתא [אחריתי מצי] מעכב.** רב הונא בריה דרב יהושע כרבנן ס"ל ומיבעי ליה בר מבואה אבר מבואה דעלמא אי מצי מעכב אי הוי בכלל שכינו אי לאו כדפירש הקונטרס וכוותיה קיימא לן לגבי רב הונא דבתרא הוא: **ואי שייך בכרגא דהכא לא מצי מעכב.** פירוש בני העיר אבל בני מבוי מצי מעכבי שלא יכנס במבואם:

קנאת

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פ"ב מהל' ת"ת הל' ג סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רמה סעיף יז:

מד ב ג מיי' פ"י מהל' שכירות הל' ז וע"ש בהשגות ובמ"מ סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שו סעיף ח:

מה ד מיי' פ"ה מהל' מכירה הלכה ד סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סי' רכח סעיף יח:

מו ה ו ז ח ט מיי' פ"ו מהל' שכנים הל' ח סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנו סעיף ה וע"ש בסב"ה:

מז י כ מיי' שם הל' יב ופ"ב מהל' ת"ת הל' ז סמג שם וסי' יב טוש"ע שם סעיף ג ועוש"ע יו"ד סי' רמה סעיף כב:

רבינו גרשום

מאי טעמא עבדת הכי דמשיירת נשים: האי בר מבואה (א) מההוא מבוי (בני אדם) ולא היה רגיל לכך וקא מוקים ריחים שלו סמוך לריחים של חבירו: דינא הוא כו'. מרחיקין מצודת הדג מן הדג שאם היה רגיל אחד לפרוש מצודתו בשכר שתיקן במים ובא חבירו ורצה לעשות מצודתו כמו כן מרחיקין אותו מן מצודת חבירו כמלוא ריצת הדג דמצי למימר ליה קא פסקת חיותאי ותסייע ליה לרב הונא. מהא לא תסייע ליה דשאני דגים דיהבי סיירא דמשום הכי מרחיקין מפני כי מסיר לו דבר שבא כבר למצודתו לפי שכשמשימין במצודתו ורואין מאכל במקום אחר בורחין ממצודתו של זה והולכין לשם וגזלו בידים דבר שכבר [בא] במצודתו אבל ברחוק פרסה אינו יכול להביט המאכל. אבל גבי ריחים דליכא למימר הכי דבר הבא לידי הסיר ממני שעדיין לא בא לידו כלום מודה דמצי לאוקמינהו במבוי: לימא דאמר כר' יהודה כו'. מפני שמרגיל התינוקות לבוא אצלו ומצי למימר ליה שאר בעלי חנויות קא פסקת לחיותי: שיוסקי. שקדים: ומרחץ. שהיו רגילין לשכור מרחץ כדי לרחוץ: אתה עושה בתוך שלך ואני עושה בתוך שלי. וקשיא לרב הונא: כופין בני מבוי זה את זה שלא להושיב ביניהן לא חייט. כלומר אומנין של מבוי אחר אינן רשאין להושיב במבוי זה שלא לדעת כולן ולשכינו שבמבוי שלו אינו כופהו שלא יוקק מן אומנותו משום דאמר ליה אתה עושה בתוך שלך ואני עושה בתוך שלי: רשב"ג אומר אף לשכינו כופהו. ורב הונא ס"ל כרשב"ג: בר מתא אבר מתא אחריתי מצי מעכב שאם היה אומן א' בעיר ובא אומן אחר מעיר אחרת כאותו ורצה לקבוע באותה מדינה יכול לעכב על ידו ולומר קא פסקת לחיותא ואי שייך אכרגא להתם שפורעין מס גולגלותם לאדון אחד דמי כמאן דהוה תרוייהו מאותה העיר ולא מצי מעכב ליה: דנפשיה. כלומר לשכינו לא מצי מעכב ורב הונא בריה דר"י לא ס"ל הא דרב הונא דלעיל. (ג) לא צריכא דלא שייך מאי. מי אמרי' הואיל דמתא חדא תרווייהו אע"ג דלא שייך כרגייהו בחדא לא מצי מעכב ליה. או דלמא כיון דלמבוי דידיה הוא מצי מעכב דלא ליקבע במבוי דידיה תיקו:

מסורת הש"ס

א) [עי' תוס' גיטין נ. וכתובות], ב) [ב"מ קט.], ס., ד) [שם], ה) [גי' ... והרא"ש], ו) [תוספתא פ"א], רש"י סד"ה ומודה ... נראה דלא גרים לכל ... תוס' נ"כ להדיא בכמ... קנאת סופרים], ח) ... כרמים, ט) [צ"ל הג...]

תורה אור השלם

1 וְהָיָה בְּהָנִיחַ יְיָ ... לְךָ מִכֹּל אֹיְבֶיךָ ... בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ ... לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ ... אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק ... הַשָּׁמָיִם לֹא תִשְׁכָּח: דברים

2 אָרוּר עֹשֶׂה מְלֶאכֶת ... רְמִיָּה וְאָרוּר מֹנֵעַ ... מִדָּם: ירמיה

הגהות הב"ח

(א) גמ' זכר קרי לדידי זכר אקריין: ... מפני שמרגילן לבוא ... (ג) רש"י ד"ה שאני ד... להיות רגילין לרוץ ... מצודה ומזונות וכו' כמאן: (ד) ד"ה ש... כמבוי זה ויש כאן: ... ואי שייך בכרג... ולא וכו' לא מצי ... מלירד כל"ל ותיבות ... נמחק: (ו) בא"ד ... עליה בן המבוי הזה ... (ז) תוס' ד"ה כו... מוקמינן ליה בתינוקות:

מוסף רש"י

מקרי ינוקא. מפני ... הדר הוא דשבשתא ... על (ב"מ קט.). אומנא ... תינוקות (שם). וספרא ... המספר את אנשי ... בתספורת (שם צז ...) ... מתא.

א) נראה דל"ל בר מבואה דאוקי ריחיא ואתא בר מבואה חבריה מההוא מבוי ולא היה כו': ב) [מד' רבינו ז"ל אלו נראה שהיה גורס בכאן ואי שייך בכרגא דהכא הא אמרת דלא מצי לעכב לא צריכא דלא שייך מאי עד כאן וכ"נ מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהל' שכנים שגרס כן ע"ש].